

OPEN ACCESS

K vývojovým tendencím vybraných obouvidových sloves v češtině

Martin Janečka (Praha) – Markéta Návrátová (České Budějovice)

ON DEVELOPMENT TENDENCIES OF SELECTED BIASPECTUAL VERBS IN CZECH

The theoretical part of this article is focused on verbal aspect, particularly on biaspectual verbs in Czech. The creation of a perfective verb from a biaspectual verb by means of prefixation is described. Within corpus research, usage of biaspectual verbs in a perfective context is explored in contrast to its perfective correlate. Then we focus on syntactic restrictions, considering the usage of certain biaspectual verbs, and on the fact that the aspect of biaspectual verbs cannot be identified out of context. Czech biaspectual verbs develop over time and they can also lose their biaspectuality over time. The perfective forms of biaspectual verbs were verified for the following verbs: *adaptovat*, *definovat*, *organizovat*, *faulovat*, *kontaktovat*, *realizovat*, *exportovat*, *publikovat*, *kompromitovat* and *korumpovat*. Our research indicates that half of the selected verbs cannot be used in their perfective forms in time-subordinate sentences, and that in this type of sentence they are replaced by their prefixed perfective correlates. This finding leads us to the conclusion that in certain contexts, Czech biaspectual verbs can lose their biaspectuality over time.

KEY WORDS

verbal aspect, biaspectual verbs, prefixation, aspect pairs, language corpus, syntactic restrictions

KLÍČOVÁ SLOVA

slovesný vid, obouvidová slovesa, prefixace, vidové dvojice, jazykový korpus, syntaktická omezení

DOI

<https://doi.org/10.14712/23366591.2020.2.5>

1. ÚVOD

Náš text se zaměřuje na problematiku kvalitativního výzkumu obouvidových sloves v češtině. V úvodu je stručně popsána slovesná kategorie vidu, více pozornosti je věnováno rozdlům mezi perfektivními a imperfektivními slovesy a vidovým dvojicím, které vytvářejí. Problematika vidu je ilustrována především skrze obouvidová slovesa, jejichž zástupci jsou předmětem následné analýzy v korpusu SYN2015. Na obouvidová slovesa je nahlíženo jako na synonymní¹ lexémy, které se odlišují svým aspektem. V českém jazyce můžeme registrovat obouvidová slovesa domácího a cizího původu. Právě obouvidová slovesa² cizího původu se vyvíjí a postupně k nim vzniká pomocí prefixace dokonavý korelát.

1 Za synonyma považujeme výrazy s identickým lexikálním významem, v případě posuzovaných základových sloves a jejich prefixovaných korelátů lišící se pouze videm.

2 Jsme si vědomi toho, že platnost tohoto tvrzení není univerzální a platí pouze pro určitou část obouvidových sloves.

Prefixace je procesem, který vždy vytváří z nedokonavých sloves slovesa dokonavá. To je důvodem, proč se v části korpusového výzkumu zabýváme rozdílem mezi dokonavým slovesem a obouvidovým slovesem, ze kterého je dokonavé sloveso pomocí prefixace vytvořeno. Cílem naší studie je zjistit, zda se vybraná obouvidová slovesa stále využívají jako dokonavá, a to i přesto, že již existuje dokonavý korelát, který je může nahradit, a zda se používají v kontextech pro dokonavá slovesa. Jinými slovy se nám jedná o to, zda lze u vybraných sloves hovořit o ztrátě jejich obouvidovosti zapříčiněné vyjádřením dokonavosti pouze jejich prefigovaným korelátem.

Ve výzkumu se zaměřujeme na jevy, které jsou typické pouze pro dokonavá slovesa, konkrétně na to, že dokonavá slovesa se využívají ve vedlejší větě časové po spojce až a pojmají děj jako celek. Na základě příkladů z Českého národního korpusu zjišťujeme, zda tato pravidla platí pro slovesa obouvidová, a poté výsledky srovnáváme s již vzniklým dokonavým korelátem od daných sloves. Slovesa, která byla vybrána ke korpusové analýze, jsou *adaptovat*, *definovat*, *organizovat*, *faulovat*, *kontaktovat*, *realizovat*, *exportovat*, *publikovat*, *kompromitovat* a *korumpovat*. Jedná se přitom o nahodilý výběr podpořený naší intuicí, že právě u výše uvedených sloves mohou probíhat procesy naznačující ztrátu obouvidovosti. Předpokládali jsme přitom, že u sloves *realizovat* a *organizovat* jsou již prefigované koreláty téměř jediným způsobem vyjádření dokonavosti, na opačném pólu spektra jsme pak očekávali dokonavé uplatnění prefigovaných korelátů u sloves *exportovat*, *publikovat*, *adaptovat* a *faulovat*. Dále jsme očekávali, že tam, kde existují alespoň dva prefigované koreláty od základové podoby slovesa, má jeden z nich oproti ostatním naprosto větší nové uplatnění. Naš výběr byl pak zčásti motivovaný i zjištěními Lebedové (1980) a Jindry (2008).

2. SLOVESNÝ VID

Vid je slovesná, lexikálně-gramatická kategorie, v jejímž rámci lze diferencovat dokonavost (perfektivnost) a nedokonavost (imperfektivnost), která je považována za bezpříznakovou. Součástí je korelační řada neboli řada vidových dvojic, také nazývaných jako vidové páry, jejichž členy mají stejný lexikální význam a odlišují se pouze vyjádřením završenosti děje, např. *uklízet-uklidit*, *křtít — pokřtít*, *ničit — zničit* (Veselý, 2010, s. 113). Dokonavá slovesa nahlíží na děj jako na celek, jako na omezeně trvající událost, jejíž děj je ukončen nebo ukončen bude. Na druhé straně slovesa nedokonavá popisují děj v průběhu nebo procesu, nevyjadřují se tudíž k ukončenosti děje. Jelikož je však nedokonavost nepříznanová, nedokonavá slovesa také vyjadřují čas jako celek, např. ve větě *Už jsi jí psal?* (Karlík a kol., 2012, s. 318–320).

Dokonavé sloveso nedokáže vyjádřit aktuální přítomnost, vyjadřuje pouze přítomnost a futurum. Aktivní přezens dokonavého slovesa vyjadřuje budoucnost, neaktuální přítomnost a nezařazení do času, tzv. gnómičnost. Tím se výrazně liší od nedokonavých sloves, která přítomný čas vyjadřují. Nedokonavá slovesa mj. vyjadřují volný vztah k završenosti děje (Karlík a kol. 2012, s. 319).

Další rozdíly mezi dokonavými a nedokonavými slovesy lze pozorovat na mimomorfologické úrovni. Dokonavá slovesa se v infinitivu nepojí s fázovými slovesy.

O prezentních tvarech nedokonavých sloves pak platí, že je nelze využít ve vedlejší větě časové uvozené spojkou *až* (Adam, 2017, s. 37–38).

Je však třeba zmínit, že řada otázek týkajících se vidu (nejen) v češtině není vnímána jednotně. Pochybnosti o možnostech aplikovat na kategorii vidu opozitní příznakový/bezpříznakový vyslovil již např. Dokulil (1958) s tím, že požaduje, aby bezpříznakový člen mohl za určitých podmínek přímo vyjadřovat význam typický pro opozitní člen příznakový. Existují rovněž spory o to, jak nahlížet na (a zda vůbec diferencovat) subsumpční a vidové předpony; rozdíl obecně řečeno spočívá v tom, že předponou subsumpční je opakovan lexikální význam přítomný i ve výchozím slovese (např. význam předpony *na-* ve slovese *nahromadit* je obsažen už v základní podobě *hromadit*), kdežto druhá skupina předpon má pouze význam vidový (k tomu např. Kopečný, 1962), nikoliv lexikální (např. *psát* — *napsat*).

Dalšími spornými oblastmi jsou např. otázka oprávněnosti řazení tzv. kapacitiv mezi způsoby slovesného děje (k tomu Veselý, 2014) nebo otázka participace tzv. okamžitých sloves (se sufixem *nou-*) na vidové korelaci v češtině (viz k tomu Veselý, 2014; Komárek, 2006). Podrobněji se však těmito problematickými body v naší studii zabývat nebudeme.

2.1 OBOUVIDOVÁ SLOVESA

Obouvidovými slovesy se rozumí slovesa, která netvoří ke své nedokonavé podobě podobu dokonavou a nejsou tedy plně součástí vidového paradigmatu. Nejčastěji se jedná o slovesa cizího původu, např. *absolvovat*, *aplikovat*, *promovat*, *izolovat*, *abonovat*. Z části jsou obouvidová slovesa zastoupena slovesy českého původu, jako např. *věnovat*, *obětovat*, *jmenovat*. Dokonavost a nedokonavost obouvidových sloves je rozpoznatelná pouze z kontextu (Karlík a kol., 2012, s. 319–320).

Obouvidová slovesa jsou také často chápána jako homonymní vidové dvojice. Lze tedy tvrdit, že i obouvidová slovesa vytváří vidové dvojice, nelze je však zařadit ani mezi pravé, ani mezi nepravé vidové dvojice (Veselý, 2010, s. 121). Mezi obouvidovými slovesy v rámci jedné dvojice není žádný vztah fundace (tzn. nejsou odvozena jedno od druhého). Jak tvrdí Veselý (2010, s. 121), obouvidová slovesa nemají schopnost jednoznačně signalizovat vid. Tato nejednoznačnost vytváří nové vidové dvojice (*excerpovat* — *vyexcerpovat*, *realizovat* — *zrealizovat*) a postupně tak dochází ke ztrátě obouvidovosti. Tento proces je však velmi pomalý a lexikon jazyka je o nová obouvidová slovesa rozšiřován mnohem rychleji. Tendence ztráty obouvidovosti je typická pro většinu slovanských jazyků, jelikož dochází ke zdomácnění těchto sloves (Esvan, 2007, s. 35). Jedním ze způsobu eliminace vidové dvouznačnosti je pak podle Veselého (2018, s. 210) tzv. perifrastické (opisné) futurum,³ např. *v případě možného střetu zájmů podezření rezignuje/bude rezignovat na svou pozici*. Takové opisné futurum přitom není možné substituovat ekvivalentním českým slovesem českého původu.

Otázku obouvidových sloves řešili i další autoři, se zaměřením na ruštinu např. Janda (2007) nebo Lehmann (2017), oba však výrazně odlišným způsobem.

3 Jemuž se však v našem textu dále nevěnujeme.

Janda (2007, s. 84) tvrdí, že v ruštině je vidová povaha slovesa přejatého do ruštiny z jiného jazyka ovlivněna lexikální sémantikou s tím, že je možné registrovat rozdíl v sémantickém profilu imperfektivních přejatých sloves a obouvidových přejatých sloves, jinými slovy klasifikace přejatých sloves na dokonavá, nedokonavá a obouvidová je určována jejich lexikální sémantikou (Janda, 2007, s. 105).

Lehmann (2017, s. 325) pak pro obouvidová slovesa (mj. uvádí i český příklad *organizovat*) navrhuje hovořit o bifunkčních nebo vidově neutrálních slovesech s tím, že až daný kontext určí aktuální vidovou interpretaci příslušného slovesa.

Podobným tématem jako Lehmann se pro češtinu zabývá ve své studii Chromý (2014), který tvrdí, že obouvidové sloveso funguje vždy buď jako dokonavé, nebo jako nedokonavé, a to (mj.) v závislosti na kategorii času. Výsledky jeho experimentální pilotáže, v jejímž rámci měli respondenti nahrazovat slovesa cizího původu slovesy domácími s co možná nejmenší odchylkou od původního významu, ukazují, že obouvidové sloveso v přítomném čase inklinuje k tomu být příjemcem interpretováno jako nedokonavé, přičemž totéž sloveso v čase minulém inklinuje k tomu být interpretováno jako dokonavé, a to v témže kontextu.

Starý (2017, s. 118), podobně jako Lehmann (2017), tvrdí, že vyjádření mohou být vidově nespecifikovaná a že k jejich vidové interpretaci přispívá několik faktorů, jako např. morfologická forma slovesa, různá adverbialní určení (jako např. *najednou, okamžitě, nečekaně* ad.) nebo kategorie času a také situační kontext. Chromého metodu substituce Starý (2017, s. 122) napadá s tím, že je neprůkazná, neboť v případech, kde vid slovesa není specifikován jiným faktorem určujícím vid (viz výše), může být respondentova substituce slovesa cizího původu za sloveso domácího původu co do vidu dokonavého nebo nedokonavého nahodilá.

2.2 VYTVÁŘENÍ VIDOVÝCH PÁRŮ

Vidové páry se vytváří nejčastěji tvarotvornými afixy, tedy prefixací, sufixací a supletivností kořene (Nübler — Biskup — Kresin, 2017).⁴ Zaměřujeme se především na prefixaci, jelikož pomocí prefixace dochází k tvoření dokonavého korelátu (např. *psát/napsat, prosit/poprosit, kvést/vykvést*) od korelátu nedokonavého a má tedy značný vliv na ztrátu obouvidovosti některých sloves.⁵ Veselý (2018, s. 209) k tomu uvádí, že se jedná o proces, kdy se „[k] základovému slovesu připojí subsumpční předpona, jejíž lexikální význam je i v lexikálním významu základového slovesa (*na* v *nahromadit* má stejný význam, jaký je již obsažen ve slovese *hromadit*).“

4 <https://www.czechency.org/slovník/VID>.

5 Na druhé straně sufixace vytváří koreláty nedokonavé z dokonavých sloves, a to především u sloves prefixovaných, např. *dopsat/dopisovat, uhořet/uhořivat*. Vidové dvojice se také odlišují tzv. supletivností kořene, která se u sloves objevuje zřídka, např. *najít/nacházet, vzít/brát* (Nübler — Biskup — Kresin, 2017), viz <https://www.czechency.org/slovník/VID>.

2.2.1 PREFIXACE

Pomocí prefixu⁶ vzniká dokonavý korelát k nedokonavému slovesu (jinými slovy, prefixace vždy vytváří dokonavá slovesa). Tyto koreláty mají stejný lexikální význam, z čehož můžeme usoudit, že perfektivizace je v tomto případě čistě lexikální záležitost. Slovesa vzniklá prefixací se tedy nestávají dokonavými proto, že by předpony nesly význam dokonavého vidu.

V českém jazyce nacházíme slovesa, která mají prefix, avšak nelze je považovat za dokonavá (např. *vyplňovat*, *dopisovat*). Z toho důvodu lze soudit, že prefix nenese význam dokonavosti, avšak to, co dodává slovesu dokonavost, je samotný proces prefixace (Veselý, 2010, s. 120). Nejběžnějším prefixem, který slouží ke vzniku dokonavých protějšků, je předpona *z-*. Dokonavá slovesa vznikající z obouvidových sloves touto cestou mají často ráz nespisovnosti a ve větší míře jsou používána v mluveném jazyce. Tato slovesa však mají potenciál přecházet do spisovné češtiny, jako je tomu např. u slovesa *zlikvidovat*,⁷ které je jedinou variantou pro dokonavý korelát slovesa *likvidovat*. Tak tomu však nebylo vždy, jelikož sloveso *likvidovat* bylo prvotně slovesem obouvidovým, které až prefixací nabylo svého dokonavého protějšku (Lebedová, 1980, s. 283).⁸

3. VÝZKUM NA ZÁKLADĚ KORPUSOVÝCH DAT

Vědomi si výzkumu Jindry (2008), který byl primárně kvantitativní povahy s tím, že u obouvidových sloves cizího původu zkoumal např. frekvence základové podoby vzhledem k jejich prefigovaným korelátům, klademe v našem textu větší důraz na stránku kvalitativní. Zaměřujeme se na námi vybraná, vzájemně nijak sémanticky usouvztažitelná obouvidová slovesa, přičemž jsme se řídili svým povědomím o tom, u kterých sloves by ke ztrátě obouvidovosti vlivem existence jejich prefigovaných korelátů mohlo docházet, a také jsme do výzkumu částečně zahrnuli i slovesa, kterými se zabývala Lebedová (1980), avšak v době, kdy bylo nutné se spoléhat zejména na a) introspekci školeného mluvčího a/nebo b) dotazníkový průzkum.

Při výběru sloves jsme dbali na to, zda obouvidové sloveso má již dokonavý protějšek a zda je sloveso uváděno jako obouvidové ve více než jednom zdroji.⁹ Nebyla tak

6 Některé prefixy pak, např. podle Kopečného (1962, s. 10–14), mají funkci čistě vidových předpon, tedy nesou pouze význam vidu — nazývají se také předponami lexikálně prázdnými, ostatně o tom i Veselý, 2010, s. 117.

7 Jeho dominanci ve vyjadřování dokonavosti (oproti základové podobě *likvidovat*) dokládá Jindra (2008, s. 202).

8 Viz rovněž SSČ a SSJČ, <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=likvidovat>.

9 Těmito zdroji pro nás byly primárně SSČ a SSJČ s tím, že jsme si vědomi faktu, že o jejich klasifikaci jakožto obouvidových musel někdo rozhodnout a že to samo o sobě stoprocentně negarantuje jejich obouvidovost. S vědomím toho, že však neexistuje lepší možnost, jak obouvidovost daných sloves určit, bereme informace v těchto slovnících jako platné.

např. vybrána slovesa typu *pasovat*, která jsou obouvidová pouze v jednom ze dvou významů, který nesou. Slovesy, která byla vybrána, jsou slovesa *adaptovat*, *definovat*, *organizovat*, *faulovat*, *kontaktovat*, *realizovat*, *exportovat*, *publikovat*, *korumpovat* a *kompromitovat*. To, že jsou slovesa považována za obouvidová, je doloženo např. ve *Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost* (Filipec a kol., 2004, dále jen *SSČ*) a ve *Slovníku spisovného jazyka českého* (Havránek a kol., 1989, dále jen *SSJČ*).

Cílem zkoumání je zjistit, zda se obouvidová slovesa využívají jako dokonavá, a to i za předpokladu, že se už v češtině využívá jejich dokonavý vidový protějšek. Z důvodu velkého počtu obouvidových sloves v českém jazyce není možné zaměřit se na všechna obouvidová slovesa a vybraná slovesa tedy tvoří skupinu obouvidových sloves cizího původu, ze kterých je pomocí prefixace již vytvořen dokonavý korelát.

Výzkum je zaměřen na zkoumání jevů typických pro dokonavá slovesa u sloves obouvidových. Na jevy typické pro nedokonavá slovesa se nesoustředíme, jelikož právě nedokonavost je vlastností považovanou u dokonavých sloves za bezpříznakovou, takže předpokládáme, že tyto jevy nalezneme u obouvidových sloves vždy. Naším cílem je zjistit, zda některé jevy typické pro dokonavá slovesa platí v případě sloves obouvidových, nebo zda jsou již nahrazována dokonavými koreláty. Chceme tímto ověřit perfektivnost jednotlivých sloves a dále to, zda se slovesa obouvidová objevují ve svém dokonavém tvaru navzdory již existujícímu dokonavému korelátu. Vycházíme tedy z předpokladu, že obouvidová slovesa se používají jako imperfektivní i jako perfektivní, proto by měla splňovat pravidla pro dokonavá slovesa. Soustředíme se na jevy typické pro dokonavá slovesa, konkrétně 1) zda se vybraná slovesa využívají ve vedlejší větě po spojce *až* a 2) zda pojmají děj jako celek (tedy jako děj omezeně trvajících).

V neposlední řadě se zaměřujeme na dokonavé protějšky vybraných sloves vytvořené prefixací, okrajově rovněž na četnost jejich použití a na to, jakým prefixem byly z obouvidového slovesa vytvořeny.

Výzkum je prováděn na základě korpusových dat. Pro výzkum byly využity webové stránky Českého národního korpusu (dále jen ČNK, konkrétně rozhraní Kontext), vyhledávání probíhalo v korpusu SYN2015.¹⁰

Obouvidovost nadto příklady ze SYN2015 sami dokládáme, u neprefigovaných podob pak (často) uvádíme pouze několik málo kontextů vyjadřujících dokonavost, přičemž kontexty vyjadřující nedokonavost nezmiňujeme, jelikož těch je naprostá většina. Jsme si rovněž vědomi toho, že jak *SSJČ*, tak i *Lebedová* (2008) představují zdroje zachycující starší stav jazyka, což však nevnímáme jako nevýhodu vzhledem k tomu, že sledujeme vývoj náhledu na některá slovesa jako obouvidová a zejména to, zda je korpusem zachyceno vyjádření dokonavosti neprefigovanou podobou, i když už sloveso disponuje svým prefigovaným korelátem.

10 Použit byl typ dotazu „základní“, kontext nebyl nijak specifikován.

3.1 ANALÝZA JEDNOTLIVÝCH SLOVES

3.1.1 ADAPTOVAT

Sloveso *adaptovat*,¹¹ které v SYN2015 registrujeme v počtu 423 výskytů, je možné použít ve vedlejší větě časové po spojce *až*. V případě takových vět má obouvidové sloveso *adaptovat* vid dokonavý:

- (1) *Proč raději nepočkal, až se náležitě **adaptuje**?*

Sloveso *adaptovat* může pojímat děj jako celek, vyjadřuje tedy děj, který trvá po omezené časové období. Pro toto tvrzení jsme v korpusu našli několik příkladů, zde uvádíme jen některé z nich:

- (2) *Jeho dům se nacházel v místě s dobrými školami a děti se v jedné z těchto škol již **adaptovaly**.*
 (3) *Proto bylo možné očekávat, že se město dokáže rychle **adaptovat** na transformační procesy a projde dynamickým vývojem již během první poloviny let devadesátých.*
 (4) *Žák by měl mít možnost vyzkoušet si konkrétní činnost a hledat sám v řadě různých aktivit tu, která mu bude vyhovovat a na kterou se nejlépe **adaptuje**.*

Obouvidové sloveso *adaptovat* má rovněž vytvořený dokonavý korelát pomocí prefixu *z-*, tedy *zadaptovat*. Na základě toho můžeme soudit, že toto sloveso vytváří vidovou dvojici a tím dochází k jeho vývoji. Pro lemma *zadaptovat* se v ČNK vyskytuje 22 výsledků — výrazně méně, než je tomu u lemma *adaptovat*:

- (5) *Populace prokázala dostatečnou flexibilitu a bez velkých problémů se postupně **zadaptovala** na probíhající změny.*

Na základě korpusových dat však nemůžeme posoudit, zda se obouvidová slovesa *adaptovat* častěji využívá jako perfektivní, nebo imperfektivní. Z předchozích bodů však můžeme vyvozovat, že sloveso *adaptovat* se využívá ve své dokonavé podobě i přesto, že již existuje dokonavý korelát.

3.1.2 DEFINOVAT

Sloveso *definovat* je podle námi nalezených dokladů možné použít ve vedlejší větě časové po spojce *až*:

¹¹ *Adaptovat* a *adaptovat se* pokládáme za jednu jednotku s tím, že se je v uváděných příkladech objektivně doplňuje slovesem. Nerozlišujeme tedy lexikální význam tak jako např. u dvojice *učit* (tedy předávat někomu informace) a *učit se* (nabývat vědomosti).

- (6) *Není pravdivé se tvářit, jako kdyby antiprostorové nánosy městských aglomerací byly nicotným jevem, kde části, kde již nelze rozpoznat ani pojmenovat formy — jako kdyby čekaly, až je někdo **definuje**, označí, vyměří.*

I v dalších případech může sloveso *definovat* pojímat děj jako celek:

- (7) *Definuj, nebo budeš **definován**.*
 (8) *Moc vstupuje mimo jiné i do tržních vztahů, aby **definovala** podmínky kontraktu, aby vynucovala jejich plnění nebo aby sama vstupovala do tržní směny.*

Dokonavý korelát k obouvidovému slovesu *definovat* je vytvořen prefixem *vy-*. Sloveso *vydefinovat* je tedy slovesem dokonavým, vyskytující se v SYN2015 v podobě lemmat celkem v 11 případech. Další dokonavé sloveso je vytvořené prefixem *na-*, tedy *nadefinovat* (lemma *nadefinovat* registrujeme v SYN2015 celkem v 62 případech). Pro lemma *definovat* najdeme 4153¹² výsledků, a jak vidíme na předchozích příkladech, využívá se i v kontextech pro vyjádření dokonavosti. Sloveso *definovat* je tedy slovesem obouvidovým a má již vytvořené (minimálně) dva dokonavé koreláty, i proto můžeme konstatovat, že se sloveso *definovat* stále využívá i pro vyjádření dokonavosti, i když už čeština disponuje dvěma dokonavými protějšky ke slovesu *definovat* (ned.).

3.1.3 ORGANIZOVAT

Nejprve jsme se opět soustředili na to, zda se toto sloveso (v korpusu SYN2015 v 2394 kontextech) vyskytuje ve vedlejší větě časové po spojce *až*, nicméně korpusem SYN2015 taková věta registrována není, ač je sloveso obouvidové. Tento fakt můžeme přisuzovat právě již vytvořenému dokonavému korelátu *zorganizovat*, který by byl po spojce *až* realizován s větší pravděpodobností. Pokud bychom vytvořili modelovou vedlejší větu časovou se spojkou *až*, zjistili bychom, že sloveso *organizovat* nepůsobí v této větě přirozeně. **Až organizuji oslavu, přijdu*. Můžeme tedy předpokládat, že by bylo využito sloveso *zorganizovat*, tedy *Až zorganizuji oslavu, přijdu*.

Existují kontexty, v nichž sloveso *organizovat* pojímat děj jako celek. Najít jednoznačné příklady není vzhledem k užšímu kontextu jednoduché, můžeme však usuzovat, že sloveso *organizovat* vyjadřuje děj jako celek z tohoto kontextu:

- (9) *Nalistovala jsem první stránku svého notesu a všechno mu vypověděla: o podezření, že Philip Cavanaugh spí s děvčetem k dětem a bůhví s kolika sousedkami; o tom, že se Delphine Dolanová kamarádila s Kitty, než se přestěhovala do Upchurch, a o tom, jak Kevin Dolan **organizoval** tryznu za zesnulou. Že podle Laury Lynn dal Joel Asch Kitty tu práci proto, že spolu možná spali, a že jsem po rozhovoru s Joelem došla k názoru, že je to docela dobře možné.*

12 Jelikož u některých sledovaných sloves jsou k dispozici i tisícovky výskytů, nejsme schopni u takového počtu výskytů detailně kvantifikovat poměr dokonavých a nedokonavých kontextů — omezujeme se proto pouze na výběr dokladů dokonavých kontextů bez toho, že bychom aspirovali na jejich kvantifikaci vzhledem ke kontextům nedokonavým.

Dokonavé koreláty ke slovesu *organizovat* jsou utvořeny pomocí dvou prefixů: *na-* a *z-*. Sloveso *naorganizovat* se v SYN2015 vyskytuje pouze v jednom případě, který však znázorňuje promluvu mluvčího v biografii a sloveso *naorganizovat* tak prozatím nelze považovat za součást spisovného jazyka:

- (10) *To byla jedna rovina, druhá rovina, a ta mně [sic] zajímala nejvíc, jsme se tam setkali, respektive to tak **naorganizoval**, se skupinou, která se jmenovala Altaj.*

Lemma *zorganizovat* se v SYN2015 vyskytuje celkem v 1145 případech. Použití slovesa *zorganizovat* pro vyjádření dokonavosti je daleko častější než slovesa *organizovat* (dok.) — můžeme tak soudit podle bodů 1) a 2), přičemž příkladů, které by potvrzovaly použití slovesa *organizovat* v dokonavém významu, bylo nalezeno jen okrajové množství, což je v opozici k tvrzení Lebedové (1980, s. 283), která toto sloveso uvádí u typu č. 3, tedy u skupiny sloves, jejichž prefigované koreláty jsou na podobné stylistické úrovni jako základové podoby sloves.

3.1.4 FAULOVAT

U tohoto slovesa, které korpus SYN2015 registruje v 205 kontextech, se stejně jako v předchozím případě nepodařilo v korpusu SYN2015 najít kontext, v němž by se vyskytovalo ve vedlejší větě časově po spojce *až*. Nekompatibilitu se spojkou *až* lze znázornit na modelové větě **Až ho fauluješ, pak ti uvěřím, že jsi pro klub ochoten udělat cokoliv*. Podle této věty můžeme usuzovat, že užití slovesa *faulovat* v takovéto větě je nepravděpodobné¹³ a bude spíše nahrazeno slovesem *zfaulovat*. I přesto, že je sloveso obouvidové, lze tedy jeho použití ve větě podobného typu v dokonavém významu zpochybnit.

Příklady, kde sloveso *faulovat* pojímá děj jako celek, se na druhé straně najít podařilo:

- (11) *V 50. minutě **byl** hrubě na červenou kartu **faulován** Marek Maciček a nakonec se zraněním kotníku musel být odvezen do nemocnice.*

Od slovesa *faulovat* je prefixací vytvořeno sloveso *zfaulovat*, jehož lemma se však v korpusu SYN2015 vyskytuje pouze čtyřikrát:

- (12) *On mě **zfauloval** a zranil mi kotník. Věděl jsem, že to s ním nebude dobré.*

3.1.5 KONTAKTOVAT

Sloveso *kontaktovat*, které korpus SYN2015 registruje v 1369 kontextech, se ve vedlejší větě časově po spojce *až* vyskytuje, jak můžeme vidět na následujícím příkladu:

¹³ Možný problém s modelovými větami, kterého jsme si samozřejmě vědomi, je ten, že se opírají zejména o intuici autora/autorů.

- (13) *A že by vláda měla vypracovat nějaký protokol, upravující postup práce, až nás oficiálně **kontaktují**.*

Sloveso *kontaktovat* lze rovněž nalézt v kontextech, kde je děj pojímán jako celek:

- (14) *Poslala jejich zubní kartáčky na analýzu DNA, **kontaktovala** nemocnici v Londýně, nasedla do letadla a odletěla sedm tisíc kilometrů daleko až na druhý břeh oceánu, aniž by mu něco řekla.*
- (15) *Pokud k vypnutí ve zmíněné lhůtě nedojde, **kontaktujte** výrobce na telefonním čísle bla bla bla.*

Sloveso *zkontaktovat* bylo vytvořeno procesem prefixace, tedy pomocí předpony **z-**. Lemma *zkontaktovat* se v ČNK nachází v 79 případech. Jak však vidíme v předchozích bodech, sloveso *kontaktovat* se i přesto stále užívá i jako dokonavé. Existuje ještě prefigovaný korelát *nakontaktovat*, který je v SYN2015 obsažen ve čtyřech kontextech, relevantní jsou však z našeho pohledu¹⁴ pouze dva, tak např.:

- (16) *Podle stručného hlášení z akce se tam Schwannze, nasazený provokatér, snažil její představitele **nakontaktovat**. V hospodě mluvil po slovácku, několikrát objednal kořalku a nejdřív náznakem a pak už otevřeně prorokoval pád Říše a vítězství komunismu.*

3.1.6 REALIZOVAT

Lebedová (1980, s. 280) u prefigovaného korelátu tohoto slovesa uvádí jeho nízkou frekvenci — na 100 dokladů jen jeden výskyt. My jsme oproti Lebedové zjišťovali frekvenci absolutní (nikoliv relativní) a v korpusu SYN2015 jsme našli 346¹⁵ kontextů:

- (17) *Druhá velká novina je, že jsme se rozhodly **zrealizovat** skutečný Tábor správných chlapů na Cooperově farmě.*

Základová forma slovesa má frekvenci 5286 výskytů. Dá se tedy předpokládat, že toto sloveso neprefigovanou podobou již dokonavý vid nevyjadřuje vzhledem k relativně vysoké frekvenci prefigovaného korelátu. Sloveso *realizovat* se však ve vedlejší větě časové po spojce až vyskytuje, jak můžeme vidět na následujícím příkladu:¹⁶

- (18) *Až se **realizují**, přinese to obrovské náklady na síť, která na to není připravena, bude třeba řešit velké množství těžkých technických a technologických problémů.*

14 Jako synonymum ke slovesu *kontaktovat někoho*, tedy navázat s někým styk, nikoliv ve smyslu připojení dvou (sou)částí k sobě např. procesem pájení apod.

15 Což za nízkou frekvenci nepokládáme. Není nám však známo, s jakým celkovým objemem dat ve svém výzkumu pracovala Lebedová, proto tedy s jejími zjištěními nelze ta naše porovnávat.

16 Takových kontextů jsou však v SYN2015 pouze jednotky.

Sloveso *realizovat* lze rovněž nalézt v kontextech, kde je děj pojímán jako celek:

- (19) *Mezi lety 1991 až 2004 se integrace **realizovala** na základě metodických předpisů MŠMT. V roce 2004 integraci podpořil nový školský zákon, který byl v roce 2005 doplněn vyhláškou 73/2005 Sb.*

3.1.7 EXPORTOVAT

U prefigované podoby tohoto slovesa, tedy *vyexportovat*, Lebedová (1980, s. 280) píše, že je zatím mimo spisovný jazyk a je informatory hodnoceno jako stylisticky příznakové. Základová podoba *exportovat* byla nalezena ve 260 kontextech, prefigovaný korelát s prefixem *vy-*, tedy *vyexportovat*, jsme našli ve 14 kontextech, tak např.:

- (20) *Ve finále pak už jen stačí **vyexportovat** hotové dílo do formátu PDF a poslat ho do sběrný CG Photo).*

Ani jednou však tato forma nebyla nalezena ve větě vedlejší po spojce *až*, což naznačuje, že neprefigovaná podoba již není rezervována pro vyjádření dokonavého významu.¹⁷ Co se týká kontextů obsahujících sloveso *exportovat* vyjadřujících to, že je děj pojímán jako celek, našli jsme pouze jednotky výskytů, tak např.:

- (21) *O vzrůstajícím zájmu o produkty značky svědčí fakt, že polovinu zmíněného počtu firma **exportovala** v posledních pěti letech.*

I přesto, že námi sledované ukazatele naznačují opak, nelze striktně tvrdit, že sloveso *exportovat* již svou obouvidovost ztratilo a funkci vyjádřit dokonavost absolutně převzal prefigovaný korelát *vyexportovat*. Frekvence tohoto korelátu totiž není nijak výrazná — to však není ani frekvence základové podoby slovesa *exportovat*.

3.1.8 PUBLIKOVAT

Stejně jako u slovesa předchozího je Lebedovou (1980, s. 280) charakterizován i prefigovaný korelát slovesa *publikovat*, tedy *opublikovat*, který byl v korpusu SYN2015 nalezen v 10 kontextech, tak např.:

- (22) *V roce 1946 **opublikoval** Hoyle článek, v němž vyjádřil názor, že po vyčerpání jáderného paliva jádro masivní hvězdy zkolabuje, ohřeje se a zrodí těžké prvky včetně železa.*

¹⁷ Na druhou stranu uvedme např. modelovou větu *Až firma exportuje alespoň 60% produkce do zahraničí, bude to úspěch*. Lze z toho vyvodit, že pokud podobný typ konstrukcí nelze nalézt v korpusech ČNK, neznamená to ještě, že by nebyly přijatelné, a svědčí to spíše o jejich nižší frekvenci. Za upozornění děkujeme anonymním recenzentům.

Základová forma slovesa však přesto naprosto převažuje, v korpusu SYN2015 byla nalezena ve 2298 kontextech. Sloveso *publikovat* se ve větě vedlejší po spojce *až* vyskytuje nikoliv ojediněle, jak ukazují doklady níže, může to tedy signalizovat, že základové formy slovesa se stále užívá i pro vyjádření dokonavosti, i když je již k dispozici prefigovaný dokonavý korelát.

(23) *Až to **publikuji**, vyvolá to mnoho diskuzí.*

Sloveso *publikovat* lze rovněž nalézt v kontextech, kde je děj pojmán jako celek:

(24) *Obraz, který leží před vámi, byl namalován až poté, co Matiegka **publikoval** své výsledky o výzkumu Valdštejnovy hrobky.*

3.1.9 KOMPROMITOVAT

Prefigovaný korelát *zkompromitovat* se v korpusu SYN2015 objevuje ve 46 výskytech, např.:

(25) *Třeba Polsko má velký reformní potenciál, ale Tusk se **zkompromitoval** nejen zvýšením DPH na nejvyšší možnou míru v EU (na 25 % v průběhu příštích tří let), ale i úplnou absencí dalších reformních plánů,“ říká Antczak.*

Stojí za povšimnutí, že na rozdíl od prefigovaných podob jako *zkonfiskovat* nebo *zformulovat* jsou slovesa jako *zkompromitovat* nebo *zkorumpovat* (viz níže) hodnocena jako stylisticky rovnocenné varianty k jejich základovým podobám. Komentována tak je Lebedovou (1980, s. 284) již jen (téměř) úplná ztráta dokonavosti základových podob těchto sloves. Podle našich zjištění 38 výskytů ze 46 pochází z oblasti beletrie, osm pak z publicistiky s tím, že v beletrii registrujeme minimálně¹⁸ 22 kontextů s přímou řečí, v publicistice minimálně tři přímé řeči signalizované uvozovkami, což znamená, že přibližně polovinu daných výskytů z každé z oblastí můžeme označit za projevy jazyka hovorového, příp. i nespisovného, byť v případě beletrie mohou být do jazyka hovorového nebo nespisovného stylizované autorem textu.

Základová podoba, sloveso *kompromitovat*, se ve větě vedlejší po spojce *až* v korpusu SYN2015 nevyskytuje. Z celkových 87 výskytů uvádíme dva, kde lze i přes užší kontext tvrdit, že zde sloveso *kompromitovat* vyjadřuje pojmání děje jako celku (tedy dokonavost), celkově se však dá hovořit maximálně o jednotkách takových kontextů, tudíž lze říci, že dokonavost již slovesem *kompromitovat* vyjadřována takřka není:

(26) *Nechtěli žádné písemné smlouvy ani prohlášení na kameru. Nežádali sliby. I kdyby si průběh té schůzky nahrávali, sami jsou přece v záznamu taky. **Kompromitovali** se natolik, že by mohl s úspěchem tvrdit, že jednal pod nátlakem.*

18 V užším kontextu toto nelze vždy rozpoznat, pokud tam nejsou uvozovky — existuje pak ještě např. přímá řeč vnitřní (vnitřní monolog), kterou lze za projev hovorovosti považovat rovněž, aniž by byly přítomny jasné formální ukazatele v podobě uvozovek.

- (27) *Nejdříve měl pocit, že aspoň částečně zvítězil, protože Sabina mu na pouhé požádání sehnal řadu vzácných a naprosto nedostupných vědeckých publikací, které se mu staly zdrojem intelektuálních rozkoší. Zpětně ale pochopil, že kromě toho, že se takto vlastně **kompromitoval** zájmem o buržoazní společenské vědy, prozradil svému protějšku bezděčně a do detailu i své jazykové znalosti.*

3.1.10 KORUMPOVAT

Velmi podobnou situaci jako u slovesa předchozího lze vysledovat u slovesa *korumpovat*. To se ve větě vedlejší po spojce až v korpusu SYN2015 rovněž nevyskytuje. Z celkových 74 výskytů uvádíme jeden, kde je snad možné (nikoliv jisté), že zde sloveso *korumpovat* vyjadřuje pojmání děje jako celku. Ještě výrazněji je zde tak patrná skutečnost, že dokonavost již slovesem *korumpovat* vyjadřována takřka není:

- (28) *Jeho šéf Marek Turňa nás pochválil, že píšeme hezky o současné české literatuře, a my ho chválíme, že si toho všiml, a lehce **korumpování** tedy na toto nakladatelství prozatím alespoň zde upozorňujeme.*

Poměr prefigovaného korelátu k slovesu základovému¹⁹ je ještě výraznější než v předchozím případě (zde 53 : 74) — i tento poměr naznačuje, že pro vyjádření dokonavosti je již primárně rezervována prefigovaná podoba slovesa, tak např.:

- (29) *Autoři tvrdí, že finanční průmysl má k dispozici i mnohem rafinovanější nástroje než přímé ovlivňování politiky. O těch nástrojích totiž naprostá většina Američanů a lidí kdekoli na světě neví — finanční průmysl **zkorumpoval** samotné studium ekonomie.*

Z celkových 53 dokladů prefigované podoby slovesa pochází 21 z oblasti beletrie²⁰ (z toho šest evidentních přímých řečí), 32 pochází z oblasti publicistiky (z toho osm evidentních přímých řečí). Můžeme tedy konstatovat, že 1) poměr je (oproti slovesu *zkompromitovat*) ve prospěch publicistiky a 2) podíl dokladů z oblasti hovorového jazyka je nižší než u slovesa *zkompromitovat* — sloveso *zkorumpovat* tak lze oproti *zkompromitovat* považovat za méně příznakové.

¹⁹ Anonymnímu recenzentovi děkujeme za upozornění na to, že v PSJČ je ve stejné době doložena podoba *korumpovat* i *zkorumpovat*. V našem textu však primárně ověřujeme, zda se neprefigovaná podoba ještě používá pro vyjádření dokonavosti, i když již existuje prefigovaný korelát. Doklady z PSJČ tedy sice poukazují na zajímavý fakt, že prefigovaný korelát existuje v češtině u tohoto slovesa delší dobu než jiné prefigované koreláty, nepokládáme však tuto skutečnost za v nějakém smyslu odporující našim vývodům.

²⁰ Byť i zde je možné, že stylizace do jazyka hovorového (příp. i nespisovného) je záměrem autora textu. Posoudit to však není cílem našeho textu.

Základová podoba slovesa	Frekvence základové podoby slovesa	Frekvence primárního prefigovaného korelátu	Frekvence sekundárního prefigovaného korelátu	Poměr základové podoby k prim. (sek.) korelátu
realizovat ²¹	5286	zrealizovat: 346		15,3 : 1
definovat	4153	nadefinovat: 62	vydefinovat: 11	67 : 1 (377,5 : 1)
organizovat	2394	zorganizovat: 1145	naorganizovat: 1	2,1 : 1 (2394 : 1)
publikovat ²²	2298	opublikovat: 10		229,8 : 1
kontaktovat	1369	zkontaktovat: 79	nakontaktovat: 4	17,3 : 1 (342,3 : 1)
adaptovat	423	zadaptovat: 22		19,2 : 1
exportovat	260	vyexportovat: 14		18,6 : 1
faulovat	205	zfaulovat: 4		51,3 : 1
kompromitovat	87	zkompromitovat: 46		1,9 : 1
korumpovat	74	zkorumpovat: 53		1,4 : 1

TABULKA 1. Základové a prefigované podoby sloves v korpusu SYN2015

4. ZÁVĚR

Náš text se zaměřil na problematiku slovesného vidu, konkrétně u sloves *adaptovat*, *definovat*, *organizovat*, *faulovat*, *kontaktovat*, *realizovat*, *exportovat*, *publikovat*, *kompromitovat* a *korumpovat*. Pozornost jsme věnovali obouvidovým slovesům a jejich vývoji, především postupné ztrátě obouvidovosti a vzniku vidových párů. Zaměřili jsme se i na popsání jevu prefixace, při kterém dochází k vytvoření dokonavého slovesa ze slovesa nedokonavého přidáním prefixu. Přihlíželi jsme k informaci, že prefix nese význam dokonavého vidu, ale že se sloveso stává dokonavým za předpokladu, že vzniká prefixací.

Cílem našeho výzkumu bylo zjistit, zda se obouvidová slovesa používají stále jako dokonavá, i když je již v jazyce doložen dokonavý protějšek, který je může nahradit. Zjišťovali jsme tedy, zda obouvidová slovesa splňují určitá pravidla pro slovesa dokonavá, jimiž bylo 1) využití slovesa ve vedlejší větě časové po spojce *až* a 2) zda sloveso vyjadřuje pojmání děje jako celku.

Konkrétněji jsme se zaměřili na použití slovesa ve vedlejší větě časové po spojce *až*. U poloviny sloves (*organizovat*, *faulovat*, *exportovat*, *kompromitovat* a *korumpovat*) taková věta v Českém národním korpusu (konkrétně v SYN2015) nebyla nalezena. Na základě modelových vět však můžeme tvrdit, že tato slovesa se v takovém kontextu spíše nepoužívají, neboť jsou již nahrazována svými dokonavými protějšky.

21 Slovesa *narealizovat* a *vyrealizovat* se v korpusu Syn 2015 nevyskytují, shodně tři výskyty však byly nalezeny po zadání slovesa do vyhledávače Google — otázka je, zda tento počet výskytů vůbec brát v potaz (z hlediska kvantitativního pravděpodobně nikoliv).

22 Sloveso *napublikovat* sice v korpusech nenalezneme, zato po zadání tohoto slovesa do vyhledávače Google se zobrazuje řada výsledků, takže tato podoba v úzu existuje.

Vedlejší věta časová se spojkou *až* tedy sice nepředstavuje stoprocentně ověřený faktor (např. u slovesa *exportovat*), za jehož přítomnosti nelze některá obouvidová slovesa použít jako dokonavá, tento faktor však spíše naznačuje, že obouvidová slovesa, která mají dokonavé protějšky, mohou ztratit v určitých kontextech své využití pro vyjádření dokonavosti.

Nám se však toto podařilo potvrdit pouze částečně nalezením výskytů, kde není v daném kontextu použit dokonavý tvar slovesa, neboť — nahlíženo z druhé strany — polovina sledovaných základových podob sloves (*adaptovat*, *definovat*, *kontaktovat*, *realizovat* a *publikovat*) stále vyjadřuje i dokonavost, i když již existují jejich prefigované koreláty — minimálně ve dvou z pěti případů dokonce koreláty dva. Indikátorem může být do jisté míry také frekvence takového prefigovaného korelátu — právě dva nejméně frekventované koreláty (*zorganizovat*: 1145 výskytů a *zrealizovat*: 346 výskytů) jistě mají vliv na to, že základové podoby těchto sloves již dokonavost téměř nevyjadřují.

V bodě 2) jsme se u jednotlivých sloves pokoušeli nalézt kontexty, kde sloveso vyjadřuje pojmání děje jako celku. Příklady tohoto jevu se nám podařilo najít u všech vybraných obouvidových sloves, proto můžeme soudit, že vybraná slovesa vyjadřují jak dokonavost, tak nedokonavost, a svou obouvidovost ještě neztratila. Na druhou stranu je však rovněž možné tvrdit, že u oněch pěti sloves, kde nebylo možné dohledat námi sledované sloveso ve větě vedlejší časové po spojení *až*, je často velmi problematické najít jednoznačný kontext vyjadřující pojmání děje jako celku — body 1) a 2) tak spolu nepochybně vzájemně souvisí. Lze říct, že k interpretaci sloves jako dokonavých jistě přispívá i kategorie času (pokud je sloveso v préteritu, inklinuje to k jeho vnímání jako slovesa dokonavého), dále kategorie slovesného rodu (slovesa v trpném rodě mají tendenci být vnímána jako dokonavá), příp. i slovesného způsobu (kondicionálové tvary mají tendenci být vnímány jako dokonavé).

U všech deseti vybraných obouvidových sloves sledujeme i dokonavá slovesa, která vznikla prefixací z těchto sloves obouvidových. Můžeme tvrdit, že u frekventovanějších základových podob slovesa (s frekvencí 1000 výskytů a výše) evidujeme tendenci k tvoření více než jednoho prefigovaného korelátu (zpravidla dvou) s tím, že primární prefigovaná podoba nad ostatními převažuje. Výjimkou jsou pak slovesa *realizovat*, od kterého jsou prefigované koreláty *narealizovat* a *vyrealizovat* zachyceny pouze ve vyhledávači Google, a *publikovat*, které i přes výraznou frekvenci základové podoby disponuje v korpusu SYN2015 pouze jedním, ne příliš frekventovaný prefigovaný korelátem *opublikovat*, a druhý (*napublikovat*) evidujeme opět jen skrze vyhledávač Google. Na druhou stranu u sloves *kompromitovat* a *korumpovat* registrujeme takřka vyrovnané poměry mezi frekvencemi základových podob sloves a jejich jediných prefigovaných korelátů, které nejen že zcela převzaly funkci vyjadřování dokonavosti, ale také naznačují, že lexikální významy těchto sloves inklinují k tomu, být uplatňovány převážně v dokonavých kontextech. Výše uvedené rovněž potvrzuje, že obouvidová slovesa se vyvíjí a svou obouvidovost mohou ztratit postupně.

Můžeme konstatovat, že proces ztráty obouvidovosti probíhá u různých sloves nerovnoměrně a že u tohoto procesu je na místě hovořit spíše o škále než o tom, že

existují slovesa, která buď a) obouvidovost i přes existenci prefigovaného korelátu/ prefigovaných korelátů zachovávají, nebo b) již obouvidovost vzhledem k existenci takových korelátů nevyjadřují.

LITERATURA

- ADAM, R. (2017): *Příručka k morfologii češtiny: výklad a cvičení s řešenými*. Praha: Karolinum.
- DOKULIL, M. (1958): K otázce morfologických protikladů. *Slovo a slovesnost*, 19, s. 81–103.
- ESVAN, F. (2007): *Vidová morfologie českého slovesa*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- FILIPEC, J. — DANEŠ, F. — MACHAČ, J. — MEJSTRÍK, V. (2004): *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. Praha: Academia.
- HAVRÁNEK, B. (1989): *Slovník spisovného jazyka českého*. Praha: Academia.
- CHROMÝ, J. (2014): Impact of Tense on the Interpretation of Bi-Aspectual Verbs in Czech. *Studie z aplikované lingvistiky / Studies in Applied Linguistics*, 5, 2, s. 87–97
- JANDA, L. A. (2007): What makes Russian biaspectual verbs special? In: D. DIVJAK — A. KOCHANSKA (eds.), *Cognitive Paths into the Slavic Domain: Cognitive Linguistics Research*. Berlin — New York, NY: Mouton de Gruyter, s. 83–109.
- JINDRA, V. (2008): Vývojová dynamika obouvidových sloves cizího původu na základě korpusových dat. *Slovo a slovesnost*, 69, 192–210.
- KARLÍK, P. et al. (2012): *Příruční mluvnice češtiny*. Vyd. 2., opr. [i.e. 4. vyd.]. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- KOMÁREK, M. (2006): *Příspěvky k české morfologii*. Olomouc: Periplum.
- KOPEČNÝ, F. (1962): *Slovesný vid v češtině*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd.
- LEBEĐOVÁ, S. (1980): Ke ztrátě obouvidovosti u sloves cizího původu v současné češtině. *Slovo a slovesnost*, 41, 279–285.
- LEHMANN, V. (2017): Aspektualisierung im Russischen. In: A. M. MEYER — L. REINKOWSKI (eds.): *Rhythmus der Linguistik. Festschrift für Sebastian Kempgen zum 65. Geburtstag*. Bamberg: University of Bamberg Press, s. 309–332.
- NÜBLER et al. (2017): VID. In: P. KARLÍK — M. NEKULA — J. PLESKALOVÁ (eds.), *CzechEncy — Nový encyklopedický slovník češtiny*. 2017. URL: <https://www.czechency.org/slovník/VID> (poslední přístup: 4. 7. 2019).
- PSJČ: *Příruční slovník jazyka českého (1935–1957)*. Praha: Státní nakladatelství — Školní nakladatelství — Státní pedagogické nakladatelství.
- STARÝ, Z. (2017): Biaspectuals revisited. *Studie z aplikované lingvistiky — Studies in Applied Linguistics*, 8, 1, s. 111–123.
- VESELÝ, L. (2010): Ke slovesnému vidu v češtině. *Naše řeč*, 93, 113–124.
- VESELÝ, L. (2014): *Gramatické studie I. Příspěvky k české aspektologii*. Olomouc: UP Olomouc.
- VESELÝ, L. (2018): Poznámka k perifrastickému futuru u obouvidových sloves aneb Prezident bude abdikovat. *Naše řeč*, 101, 204–217.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Internetová jazyková příručka pro jazyk český, (2008–2019) [online] Ústav pro jazyk český. Akademie věd České republiky. [cit. z 7. 7. 2019]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>.

KŘEN, M. — CVRČEK, V. — ČAPKA, T. — ČERMÁKOVÁ, A. — HNÁTKOVÁ, M. — CHLUMSKÁ, L. — JELÍNEK, T. — KOVÁŘÍKOVÁ, D. — PETKEVIČ, V. — PROCHÁZKA, P. — SKOUMALOVÁ,

H. — ŠKRABAL, M. — TRUNEČEK, P. —
VONDŘIČKA, P. — ZASINA, A.: SYN2015:
reprezentativní korpus psané češtiny. Ústav

Českého národního korpusu FF UK, Praha
2015. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>

Martin Janečka | Katedra českého jazyka PedF UK | Magdalény Rettigové 4, Praha 1, 11639
ORCID ID: 0000-0003-0085-4922
mjanecka@ff.jcu.cz

Markéta Návrátová | Katedra slovanských jazyků a literatur PF JU |
Jeronýmova 10, 371 15 České Budějovice
ORCID ID: 0000-0003-3492-2030
navram10@pf.jcu.cz